

СТРУКТУРНО-ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ “ТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ”

Чумаченко

Олена Петрівна

кандидат культурології,
викладач Циклової комісії
соціально-гуманітарних дисциплін
Криворізького коледжу
Національного авіаційного
університету

Чумаченко

Елена Петровна

кандидат культурології
преподаватель Цикловой комиссии
социально-гуманитарных
дисциплин
Криворожского колледжа
Национального авиационного
университета

Chumachenko Olena

PhD in Cultural Research,
lecturer of the department
of social-humanities subjects
in Kryvyi Rih College of National
Aviation University

***Анотація.** У статті акцентується увага на структурно-функціональному аналізі поняття “творча діяльність”. Підкреслюються особливості історичної, технічної, наукової творчості як різновидів творчої діяльності. Розглядається трактування поняття “діяльність” у філософському, психологічному, естетичному та соціологічному ракурсах. Окреслено специфіку класифікації форм діяльності. “Творча діяльність” визначається як онтологічна категорія, аргументується, що модифікації поняття “творчість” розкривають зміни його базової характеристики, що позначена як новаторство. Творча діяльність осмислюється як принципова універсальія культури.*

***Ключові слова:** творча діяльність, історична творчість, технічна творчість, наукова творчість, культурно-аксіологічна орієнтація особистості.*

***Актуальність дослідження.** Життєві реалії свідчать на користь вибору людиною стандартних дій щодо задоволення більшості своїх потреб, обумовлених необхідністю заощадження часу та інтелектуально-духовних сил для пошуку нового (думок, програм діяльності, нових предметів тощо). Стандартна діяльність проявляється у різних формах: рефлекс, дія за наперед визначеним зразком або у відповідності до певних норм. Важливим є те, що наслідування виявляється у вихованні, навчанні та є основою стандартних дій, серед яких — звичаї та традиції, що побутують у національних культурах. Отже, першочергового значення для розвитку людини зокрема та людства загалом набуває творча діяльність.*

***Мета** статті — дослідження структурно-функціонального аналізу поняття “творча діяльність”.*

***Стан дослідження.** Вивченню цього питання багато сприяли такі вчені, як О. Александров, В. Кремень, В. Чернець, В. Бітаєв, Є. Бистрицький, С. Кримський, В. Малахов, В. Шинкарук, Д. Богоявленська, Л. Виготський, С. Гольдендріхт, А. Коршунов, Г. Єрмаш, В. Кузін, А. Леонтьєв, Б. Ломов, М. Ярошевський та ін.*

Результатом творчого сприйняття дійсності стає рівень розвитку суспільства, що залежить від існуючих у суспільстві умов для творчості: наявності свободи людини для розвитку здібностей, реалізації ідеї, матеріальна незалежність та наявність вільного часу, потреба у пошуку нового тощо.

Творче начало притаманне будь-якій людській діяльності. Уміння свідомо творити свою історію характеризує історичну

творчість — найважливіший різновид творчої діяльності. Виокремлюють також технічну, наукову та художню творчість. Технічна творчість спрямована на вдосконалення існуючих або створення нових засобів реалізації якоїсь мети та є обов'язковою умовою технічного прогресу, що, в свою чергу, виступає важливою складовою розквіту суспільства. Наукова робота не може відбуватися без постійного творчого осмислення вже створених теорій. Відкриття нових законів, вироблення оригінальних ідей, проведення експериментів потребують максимального зосередження на проблемі, на вмінні нестандартно оцінити та вирішити її у взаємозв'язку з іншими науковими проблемами.

Важливим моментом наукової творчості є самовідповідальність. Наукова творчість виступає діяльністю, спрямованою на виробництво нового знання, яке сприяє появі нових технологій, що впроваджуються у виробництво. Наукова творчість потребує відповідної культурно-аксіологічної орієнтації особистості, притаманних їй особливих засобів сприйняття діяльності. Особливим різновидом людської творчої діяльності є художня творчість, що неможлива без образного, асоціативного мислення, і хоча таке мислення поряд із поняттєвим певною мірою властиве кожній людині, проте у людей, які мають художні здібності, воно преважує. Головним компонентом творчої діяльності виступає здатність творити власне життя, що означає розвивати свої таланти, реалізовувати власні можливості.

Теоретичне осмислення інформаційних одиниць зазначеної проблеми (діяльність, творчість, творча діяльність) стало предметом теоретичного дискурсу багатьох науковців: філософів, психологів, соціологів, педагогів та культурологів.

Поняття “діяльність” у філософському ракурсі окреслюється досить різноманітно: “...категорія діяльність відіграє важливу теоретичну і методологічну роль у філософії” [9, 23]. “Діяльність є індивідуальною продуктивною діяльністю, активною людською формою з перетворення навколишнього світу” [9, 23]. Цілеспрямований зміст названої вище форми визначає зміни у зовнішньому оточенні. Людина створює об'єкт діяльності — матеріал, що набуває нової форми і властивостей. Діяльність як умова самого існування суспільства виступає особливим для людини засобом ставлення до зовнішнього світу і складається з мети, засобів та

результатів. Однією з характеристик діяльності науковці виокремлюють її усвідомлення аспекту самовідповідальності за активно-перетворювальний характер. Основою діяльності є свідомо сформульована мета, підґрунтя якої покладено у сферу людської мотивації, її бажань, мрій і цілей. Зокрема, В. Кремень, В. Чернець, В. Бітаєв зазначають, що “однією з притаманних людині форм випереджального відображення дійсності є цілеутворююче відображення, тобто коли людина виробляє у своїй свідомості мету своєї діяльності” [11, 135].

Існує багато класифікацій форм діяльності: духовна і матеріальна, трудова і професійна, творча і нетворча тощо. Духовна діяльність виступає формою прояву людської активності і спрямована на моральний розвиток особистості (створення ідей, знань). Дихотомією духовної діяльності виступає матеріальна діяльність, що сприяє створенню матеріальних умов для життя людини.

Специфікою трудової діяльності як однієї з найголовніших різновидів людської діяльності є цілеспрямований усвідомлений характер, наявність навичок і умінь, досвіду. Трудова діяльність виступає основою людського існування, засобом удосконалення фізичних і розумових якостей. Досвід трудової діяльності людини сприяє розумінню необхідності спеціалізації праці за умов жорсткої конкуренції та обумовлює зростання майстерності працівника. Тому професійна діяльність, насамперед, передбачає наявність спеціальної фахової підготовки, усвідомлення людиною власного вибору та бажання досягти високої майстерності.

У сучасному динамічному культурному просторі велика увага приділяється вивченню проблематики унікальності й оригінальності кожного творчого акту. Весь процес творчої діяльності неможливо віднести до відповідних інваріантних основ і загальних раціональних закономірностей. Особливе значення має розподіл діяльності на репродуктивну (отримання очікуваного результату відомими засобами) і продуктивну, або творчу (діяльність, пов'язану з досягненням нової мети за допомогою нових засобів).

Розкриттю сутності діяльності у філософському аспекті присвячені праці М. Армарського, О. Афанасьєвої, Л. Буєвої, В. Гуляхіна, О. Кедровського, І. Кузнецової [2; 9;13]. Філософське осмислення поняття “діяльність” відбувається у “категоріях суб'єкт та об'єкт (де діяльнісний суб'єкт — люди-

на — взаємодіє з об'єктом своєї діяльності — природою); єдність опредмечування і розпредмечування (за якою розглядається безперервний перехід від форми діяльній здібності людини до форми предметного здійснення у зворотному напрямі); творчість, ідеальне” [13, 157].

Ґрунтовні дослідження поняття “діяльність” у філософському аспекті належать таким філософам, як Є. Бистрицький, С. Кримський, В. Малахов, В. Шинкарук та ін. “На протигагу жорстко детермінованому погляду на діяльність із позиції її продуктивності, предметності, інструментальної активності (тобто прикладної значущості), що відповідно звужує можливості розвитку особистості, філософи Київської антропологічної школи розглядають діяльність як певне смислонаповнення життя, смислопокладання як форму самовираження творчого потенціалу людини” [13, 157].

Поняття “діяльність” в естетичному ракурсі визначається як “соціальна форма буття людини” [22, 75]. Спочатку естетична діяльність була вплетена в матеріальну, предметно-практичну перетворювальну діяльність, але в процесі історичного розвитку виокремилась у самостійний вид духовно-практичної діяльності. “Об'єктивне підґрунтя діяльності естетичної, також як і для предметно-практичної діяльності, особистість знаходить у самій діяльності, в фундаментальних законах буття (цілісність, структурність, симетрія, ритм тощо)” [22, 75]. Поняття “діяльність” в етичному аспекті розглядається як діяльність моральна, за допомогою якої виокремлюються моральні мотиви.

Особливість знаходження виходу з проблемної ситуації посідає особливе місце серед стимулів творчої діяльності. Також потрібно наголосити і на значущості потреб, що постійно розширюють сферу власного впливу. Це зауваження стає очевидним лише тоді, коли відпрацьована потреба заперечується новою потребою, що приводить до соціокультурного розвитку людства. “У зазначеному вище полягає визначення діяльності (її етичного аспекту), за допомогою якого у всьому розмаїтті суспільної практики людей на особливу увагу заслуговує моральний вибір, серед усіх видів спонукань — моральні мотиви” [13, 159].

Поняття “діяльність” у психологічному аспекті досліджувалось у працях Д. Богоявленської, Л. Виготського, С. Гольдендрихта, А. Коршунова, Г. Єрмаша, В. Кузіна, А. Леонтєва, Б. Ломова, М. Яро-

шевського. Слід зазначити, що в психології поняття “діяльність” — “родовий термін, що використовується як синонім для визначення дії, поведінки, фізіологічних функцій” [7, 232]. Поняття “діяльність” трактується також як “одна з гіпотетичних універсальї семантичного простору в теорії значення слів Ч. Осгуда” [7, 232].

Сучасний український соціолог В. Волович зазначає, що у соціологічному аспекті поняття “діяльність” розглядається у двох ракурсах: як дія соціальна та діяльність текстова [19, 133]. “Дія соціальна є складним структурним процесом, у якому виокремлюються різноманітні аспекти і фази: суб'єкти, що діють, власне дія, її джерела, орієнтація, умови і результати” [19, 133]. Діяльність текстова є діяльністю людини, що спрямована на створення або інтерпретацію тексту культури.

Поняття “творча діяльність” як онтологічну категорію розглядали філософи А. Большаков, Н. Фісенко [6, 20]. Зокрема, А. Большаков підкреслює, що “творча діяльність є вищою цінністю європейської культури, онтологічною категорією і проявляє себе у будь-якій цілеспрямованій діяльності: науці, мистецтві, техніці” [6, 3]. Н. Фісенко акцентує увагу на тому, що носієм творчості завжди є суб'єкт, його невловиме “Я”, ядро особистості, з безпосередньою очевидністю надане людині відповідно до її природної сутності [20, 197].

Філософи О. Афанасєва, П. Гайденко, М. Дяченко, М. Заковоротна, М. Каган, М. Колесов зазначають, що у філософському ракурсі поняття “творча діяльність” трактується як діяльність новаторська у будь-якій сфері — науковій, художній, виробничо-технічній, політичній, результатом якої стає щось нове, наприклад, нові образи, знання, засоби спілкування, цінності; творчість є продуктивною діяльністю з оновлення буття в культурі.

Творчість, як створення нового, зокрема суб'єктивних цінностей, реалізується у процесі перетворення можливого на дійсне, потенційного на актуальне і сприяє трансформації реальності. Унікальність результату творчості є однією з основних рис, завдяки чому творчість відрізняється від виробництва. М. Колесов та Г. Драч підтримують точку зору Н. Соколової і зосереджують увагу на тому, що модифікації поняття “творчість” розкривають зміни його базової характеристики, позначеної як новизна, новаторство, беручи до уваги, що творча діяльність як процес, наслідком якого є новий ре-

зультат, притаманна будь-якій сфері культурної, соціальної або індивідуальної практики [8; 14].

Творчу діяльність, як принципову універсалью культури, у своїх працях розглядають М. Афанасьєв, О. Кедровский [4]. Думки, що завдяки діяльній домінантності творчість виступає базовим культуротворчим чинником, який визначає більшість головних моментів соціального та особистісного розвитку, дотримуються О. Афанасьєва, С. Гольдендрихт, А. Коршунов. Творча діяльність має динамічний характер, і важливим є те, що чим активніше змінюються соціокультурні системи, тим активніше відбуваються творчі процеси. А. Большаков, аналізуючи понад 20 визначень поняття “творчість” у філософському ракурсі, зазначає, що здебільшого творчість людини відрізняється від “творчості” природи індивідуальним, особистісним началом; творчість трансцендентна і неадаптивна; творчість виростає з діалогу зі світом, з Іншим і спрямована на інших [6, 4]. Видатний російський філософ О. Лосєв зазначав, що “антимомія свідомості і буття синтезується у творчість. Щоб зрозуміти творчість, потрібно зрозуміти свідомість” [15, 178]. Творчість виступає цілеспрямованим процесом духовно-практичного творчого самоперевтілення людини з метою індивідуального самовираження.

Традиції, звичаї, різні види знання, а також уся матеріальна культура є результатом людської творчості. Слід також зазначити, що проблема творчості — одна з тих, до якої постійно звертаються науковці у філософському аспекті: на кожному етапі розвитку філософської думки ця проблематика виокремлює то один, то інший із її багатьох аспектів. Для сучасного етапу характерні декілька ракурсів цієї проблематики.

У контексті естетичного дискурсу трактування поняття творчості здебільшого акцентується на поняттях: “творчий процес” і “творчість художня”. До проблематики поняття “творчість” в етичному аспекті звертались Л. Губернський, А. Кирилюк, А. Лілов. У цілому, в етичному аспекті поняття “творчість” інтерпретується як активне і вільне виконання людиною моральних вимог, завдяки чому вона відчуває себе моральною особистістю. Нова мораль створюється не шляхом засвоєння людьми готових формул, а шляхом пошуку нових форм суспільної моралі. Втім, проблемою для пошуку залишається можливість визначення творчості як

будь-якого акту для отримання нового результату, позбавленого етичного наповнення, а також визначення необхідності контролювати творчість, що може бути й антигуманним явищем.

Аналіз численних праць, присвячених вивченню проблематики творчості у контексті психологічного підходу, свідчить про суперечливість і неоднозначність її вирішення. Більше того, існують різні точки зору на використання різноманітних дефініцій, що визначають феномени, які мають безпосереднє відношення до процесу творчості. В науковій літературі, присвяченій вивченню цієї проблеми, поняття “творчість” розглядається у зв'язку з поняттями “творча здатність” та “творче мислення”.

У науковій психологічній літературі поняття “творча діяльність” трактується як діяльність із відкриття нових властивостей і закономірностей, а також методів дослідження і перетворення світу. Сучасний російський психолог А. Серавін, аналізуючи 126 визначень поняття творчості, наводить власну його інтерпретацію в психологічному аспекті: “Творчість у природі — це процес постійного створення і руйнування, мета якого — наближення матерії до духа, перемога форми над матерією, що відбувається безпосередньо в людині” [18, 1].

У контексті проведеного порівняльного аналізу концепцій Я. Пономарьова і Г. Уоллеса слід зауважити, що їхнє трактування творчості як процесу має елементи схожості [17; 25]. Так, Я. Пономарьов відзначає, що творчість як психічний процес має такі фази: логічний аналіз, інтуїтивне рішення, вербалізація інтуїтивного рішення, формалізація вербалізованого рішення [17]. Г. Уоллес, розглядаючи творчість як процес, також виокремлює у цьому процесі чотири фази: підготовка, інкубація, осяяння і перевірка [25]. Експериментальна психологія доводить, що несвідоме і свідоме в процесі творчості доповнюють одне одного, однак вивчення продуктивного мислення виявило, що ефект “осіяння” виникає в експериментальних умовах за відповідної організації процесу творчості.

О. Герберт і Е. Торренс уважають, що в процесі творчої діяльності створюються умови для виникнення когнітивної обдарованості суб'єкта творчості [23; 24]. Здатність до творчості є самостійним фактором і існує незалежно від інтелекту. Яскравим представником цих ідей є О. Герберт. Особливо слід зазначити, що якщо О. Герберт роз-

глядав творчість у контексті заданості, то Е. Торренс відпрацьовував питання здатності до творчості не в залежності від генетики, а в залежності від тієї культури, у якій виховується майбутній суб'єкт творчості [23; 24].

Завдяки творчості встановлюється зв'язок людини зі світом, процес творчості стимулює себе сам. Д. Богоявленська зазначає, що творчість — унікальна компіляція, зрозуміла для творця й оточення; творчість визначається як відповідний вихід за межі існуючої ситуації або існуючих знань [5]. Г. Єрмаш акцентує увагу на те, що “ідеальні і практичні сили творчості, завдяки яким створюється художній твір, психологічно різномірні і функціонально диференційовані, вони не зводяться до мислення” [10, 61]. У контексті наведених вище визначень цікавою є точка зору А. Большакова, який вважає, що здатність до творчості є загальнородовою якістю людини, що властива всім, але розвивається різною мірою, головним моментом у творчому процесі виступає власна ініціатива суб'єкта [6].

Проблематика вивчення творчості у психології має декілька аспектів. Зокрема, поняття “творчість” розглядається в контексті питань, пов'язаних із дослідженням самого процесу творчості, творчої особистості, творчих здібностей, творчого клімату. Визначення поняття творчості дозволяють виокремити загальні риси його підґрунтя. Так, А. Серавін зазначає, що поняття “творчість” класифікується за такими ознаками: “суб'єктивне або внутрішнє”, “суб'єктивно індивідуальне”, “творчість, що контролюється, або є безконтрольною” [18, 3]. Основною характеристикою творчості з точки зору психологічних параметрів є принципова новизна продукту, тобто творче мислення, що характеризується пошуком абсолютно нових рішень. Слід наголосити, що творче мислення не належить ані до конвергентного, ані до дивергентного мислення.

В історії психологічної думки стосовно визначення поняття творчості відбувся розподіл на дві принципові позиції. На думку академіка А. Александрова, творчість виступає специфічною видовою особливістю людини, суттєво відокремлюючи її від тваринного світу [1]. Саме здатність до творчості, до створення принципово нової якості виділяє людину з природи, протиставляє її та природу і виступає джерелом праці, свідомості, культури. Іншою є точка зору, представлена академіком В. Шароновим, який наголошував на тому, що “творчість є одним із найактивніших станів і проявів людської

свободи, вона тісно пов'язана з грою” [21, 54].

Психологи ж пропонують два типи визначень творчості: творчість як діяльність і творчість як продукт діяльності. Представники російської та американської психологічних шкіл — Д. Богоявленська, Д. Гордон, В. Кузін, А. Лук, А. Шумілін — вважають, що проблематика творчої діяльності пов'язана з креативністю, що протягом тривалого часу не мала фундаментальних аспектів свого дослідження у площині психологічної науки. На їхню думку, є два аспекти розгляду цієї проблематики. По-перше, вони намагаються проінтерпретувати сам процес творчої діяльності, тобто визначити його етапи. По-друге, визначити особливості і специфіку творчих здібностей та творчого клімату. В. Кузін та А. Лук, досліджуючи проблематику ролі творчих здібностей у творчому процесі, визначають, що творчі здібності є в кожній людині, потрібно лише вміти розкрити їх [12; 16]. Творчі здібності поділяються на два види: по-перше, вони пов'язані з мотивацією, по-друге — із темпераментом. Вони запропонували теорію “генерування ідей” у творчому процесі. На їхню думку, головна складова творчої здібності — це легкість генерування ідей, і важливо, що кожна ідея не обов'язково буде правильною. Чим більше ідей, тим у людини більше шансів обрати найкращу. О. Афанасьєва, А. Лук, Е. Торренс відзначають наявність “творчого клімату”, завдяки якому формуються видатні наукові школи [3; 16; 24]. У сучасному динамічному суспільстві потрібна не лише індивідуальна, але і виробнича творча діяльність, що сприяє професійному самовдосконаленню особистості.

У рамках гуманітарної парадигми соціології творчість асоціюється не лише зі створенням нових текстів культури, а трактується як діяльність просвітницька, завдяки якій формуються соціально значущі особистісні якості.

Висновки. У статті досліджено особливості філософського, психологічного, соціологічного тлумачення понять “діяльність” і “творча діяльність”. У філософському ракурсі розглянуто специфіку й особливості поняття “діяльність”: перший аспект полягає у визначенні поняття “діяльність” як специфічної людської форми активного ставлення до світу (П. Гайдено, Н. Соколова); другий — у виокремленні поняття “діяльність” як форми самовираження творчого потенціалу людини (Є. Бистрицький, В. Іванов, С. Кримський, В. Шинкарук).

Вихід на психологічну та соціологічну проблематику трактування поняття “діяльність” доводить, що особливе місце серед стимулів діяльності як творчого процесу посідають пошуки виходу з проблематичної ситуації, а також потреби з притаманною їм властивістю розширювати сферу свого впливу.

Окремо розглянуто сучасні теоретико-методологічні підходи до визначення поняття “творча ді-

яльність”. У філософському ракурсі поняття “творча діяльність” трактується як новаторська діяльність (П. Гайденко, М. Заковоротна), як онтологічна категорія (А. Большаков), “принципова універсальність культури” (Н. Соколова). У психологічному аспекті творча діяльність розглядається як специфічна видова особливість людини (А. Александров), а також як один із активних станів і проявів людської свободи, тісно пов’язаний із груою (В. Шаронов).

Література / References:

1. Александров А. А. Интегративная психотерапия / А. А. Александров. — СПб.: “Питер”, 2009. — 352 с.
2. Армарский М. А. Социально-культурная деятельность как предмет научного осмысления / М. А. Армарский. — СПб.: Концерт, 2008. — 798 с.
3. Афанасьева О. В. Творчество как саморазвитие личности / О. В. Афанасьева. — М.: Луч, 1998. — 288 с.
4. Афасизhev М. Н. Западные концепции художественного творчества / М. Н. Афасизhev. — М.: Высшая школа, 1990. — 174 с.
5. Боговяленская Д. Б. Субъект деятельности в проблематике творчества / Д. Б. Боговяленская // Вопросы психологии. — 1999. — № 2. — С. 35–41.
6. Большаков А. В. Современные концепции творчества [Электронный ресурс]. / А. В. Большаков. — Режим доступа до ресурсу: <http://www.syberleninka.ru/article/n/sovremennye-kontseptsii-tvorchestva>.
7. Большой толковый психологический словарь / [пер. с англ. Робер Артур]. — М.: ООО “Издательство Аст”; “Издательство “Вече”, 2003. — 592 с.
8. Бровко М. Мистецтво: філософсько-культурологічні виміри / М. Бровко. — К.: Вид. центр КНЛУ, 2008. — 237 с.
9. Гуляйхин В. Н. Логико-філософський аналіз деяких концептуальних проблем теорії діяльності / В. Н. Гуляйхин // Вестник Волгоградского государственного университета. — 2003. — № 3. — С. 23–28.
10. Ермаш Г. Л. Искусство как мышление / Г. Л. Ермаш. — М.: Искусство, 1982. — 277 с.
11. Етнокulturознавство. Енциклопедія: [У 2 ч., 4 кн. — Кн. 1] / [Кремень В. Г., Чернець В. Г., Бітаєв В. А., Жемшученко Ю. С.]. — К.: ДАКККІМ, 2007. — Ч 1. — Кн 1. — 713 с.
12. Кузин В. С. Психология: учебник / В. С. Кузин. — М.: Высш. shk., 1974. — 280 с.
13. Кузнецова І. В. Діалектична єдність аксіологічних та прагматологічних вимірів фахової культурної діяльності / І. В. Кузнецова // Творення, трансляція, інтерпретація та споживання культури. — К.: НАКККІМ, 2010. — С. 145–213.
14. Культурология: конспект лекций / Г. В. Драч [и др.]; отв. ред. Г. В. Драч. — Изд. 6-е. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. — 154 с.
15. Лосев А. Ф. Дialeктика мифа / А. Ф. Лосев // Философия. Мифология. Культура. — М.: Политиздат, 1991. — С. 21–186.
16. Лук А. Творчество / А. Лук // Популярная психология: хрестоматія / сост. В. В. Мироненко. — М.: Просвещение, 1990. — С. 175–190.
17. Пonomarev Я. А. Психология творчества / Я. А. Пonomarev. — М.: Наука, 1976. — 304 с.
18. Серавин А. И. Исследования творчества. Возможность определения творчества [Электронный ресурс]. / А. И. Серавин. — Режим доступа до ресурсу: <http://www.azps.ru/polpsy/lib/seravintvor/3.html>.
19. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / [уклад. В. І. Волович [та ін.]. — К.: Укр. Центр духовної культури, 1998. — 736 с.
1. Aleksandrov A. A. Integrativnaya psihoterapiya / A. A. Aleksandrov. — SPb.: “Piter”, 2009. — 352 s.
2. Armarskiy M. A. Sotsialno-kulturnaya deyatel'nost' kak predmet nauchnogo osmysleniya / M. A. Armarskiy. — SPb.: Kontsert, 2008. — 798 s.
3. Afanaseva O. V. Tvorchestvo kak samorazvitie lichnosti / O. V. Afanaseva. — M.: Luch, 1998. — 288 s.
4. Afasizhev M. N. Zapadnyie kontseptsii hudozhestvennogo tvorchestva / M. N. Afasizhev. — M.: Vysshaya shkola, 1990. — 174 s.
5. Bogoyavlenskaya D. B. Sub'ekt deyatel'nosti v problematike tvorchestva / D. B. Bogoyavlenskaya // Voprosy psihologii. — 1999. — № 2. — S. 35–41.
6. Bolshakov A. V. Sovremennyye kontseptsii tvorchestva [Elektronnyy resurs]. / A. V. Bolshakov. — Rezhim dostupu do resursu: <http://www.syberleninka.ru/article/n/sovremennye-kontseptsii-tvorchestva>.
7. Bolshoy tolkovyy psihologicheskyy slovar' / [per. s angl. Rober Artur]. — OOO “Izdatel'stvo Ast”; “Izdatel'stvo “Veche”, 2003. — 592 s.
8. Brovko M. Mistetstvo: filosofsko-kulturologichni vimiri / M. Brovko. — K.: Vid. tsentr KNLU, 2008. — 237 s.
9. Gulyaihin V. N. Logiko-filosofskiy analiz nekotorykh kontseptualnykh problem teorii deyatel'nosti / V. N. Gulyaihin // Vestnik Volgogradskogo gosudarstvennogo universiteta. — 2003. — № 3. — S. 23–28.
10. Ermash G. L. Iskusstvo kak myshlenie / G. L. Ermash. — M.: Iskusstvo, 1982. — 277 s.
11. Etnokulturoznastvo. Entsiklopediya: [U 2 ch., 4 kn. — Kn. 1] / [Kremen V. G., Chernets V. G., Bitayev V. A., Zhemshuchenko Yu. S.]. — K.: DAKKKIM, 2007. — Ch 1. — Kn 1. — 713 s.
12. Kuzin V. S. Psihologiya: uchebnik / V. S. Kuzin. — M.: Vyssh. shk., 1974. — 280 s.
13. Kuznetsova I. V. Dialektichna Ednist' aksiologichnih ta prakseologichnih vimiriv fahovoyi kulturnoyi diyalnosti / I. V. Kuznetsova // Tvorennya, translyatsiya, Interpretatsiya ta spozhivannya kulturi. — K.: NAKKKIM, 2010. — S. 145–213.
14. Kulturologiya: konspekt lektsiy / G. V. Drach [i dr.]; отв. ред. Г. В. Драч. — Изд. 6-е. — Ростов-на-Дону: Феникс, 2008. — 154 с.
15. Losev A. F. Dialektika mifa / A. F. Losev // Filosofiya. Mifologiya. Kultura. — M.: Politizdat, 1991. — S. 21–186.
16. Luk A. Tvorchestvo / A. Luk // Populyarnaya psihologiya: hrestomatiya / sost. V. V. Mironenko. — M.: Prosveschenie, 1990. — S. 175–190.
17. Ponomarev Ya. A. Psihologiya tvorchestva / Ya. A. Ponomarev. — M.: Nauka, 1976. — 304 s.
18. Seravin A. I. Issledovaniya tvorchestva. Vozmozhnost' opredeleniya tvorchestva [Elektronnyy resurs]. / A. I. Seravin. — Rezhim dostupu do resursu: <http://www.azps.ru/polpsy/lib/seravintvor/3.html>.
19. Sotsiologiya: korotkiy entsiklopedichniy slovnik / [uklad. V. I. Volovich [ta in.]. — K.: Ukr. Tsentr duhovnoyi kulturi, 1998. — 736 s.

20. Фісенко Н. П. Творчість особистості як процес саморозвитку / Н. П. Фісенко // Культура і Сучасність : альманах. — К. : Міленіум, 2007. — № 2. — С. 194–202.
21. Шаронов В. В. Основы социальной антропологии [Электронный ресурс]. / В. В. Шаронов. — Режим доступа до ресурсу : http://library.nulau.edu.ua/POLN_TEXT/KOMPLEKS/KURS_1/kurs/10/19.htm.
22. Эстетика: Словарь / [под общ. ред. А. А. Беляева и др.]. — М. : Политиздат, 1989. — 447 с.
23. Herbert A. The pedagogy of creativity / A. Herbert. — Taylor & Francis, 2010. — 160 p.
24. Torrance E. Why Fly? A philosophy of creativity / E. Torrance. — Greenwood publishing group, 1995. — 402 p.
25. Wallas G. The Art of Thought [Электронный ресурс]. / G. Wallas. — Режим доступа до ресурсу : <http://www.goodreads.com/book/show/17226604-the-art-of-thought>.
20. Fisenko N. P. Tvorchist osobistosti yak protses samorozvitku / N. P. Fisenko // Kultura i Suchasnist : almanah. — K. : Milenium, 2007. — № 2. — S. 194–202.
21. Sharonov V. V. Osnovy sotsialnoy antropologii [Elektronnyy resurs]. / V. V. Sharonov. — Rezhim dostupu do resursu : http://library.nulau.edu.ua/POLN_TEXT/KOMPLEKS/KURS_1/kurs/10/19.htm.
22. Estetika: Slovar / [pod obsch. red. A. A. Belyaeva i dr.]. — M. : Politizdat, 1989. — 447 s.
23. Herbert A. The pedagogy of creativity / A. Herbert. — Taylor & Francis, 2010. — 160 p.
24. Torrance E. Why Fly? A philosophy of creativity / E. Torrance. — Greenwood publishing group, 1995. — 402 p.
25. Wallas G. The Art of Thought [Elektronnyy resurs]. / G. Wallas. — Rezhim dostupu do resursu : <http://www.goodreads.com/book/show/17226604-the-art-of-thought>.

Чумаченко Елена Петровна

Структурно-функциональный анализ понятия “творческая деятельность”

Аннотация. В статье акцентируется внимание на структурно-функциональном анализе понятия “творческая деятельность”. Подчеркиваются особенности исторического, технического, научного творчества как разновидностей творческой деятельности. Рассматривается трактовка понятия “деятельность” в философском, психологическом, эстетическом и социологическом ракурсах. Очерчено специфику классификации форм деятельности. “Творческая деятельность” определяется как онтологическая категория, аргументируется, что модификации понятия “творчество” раскрывают изменения его базовой характеристики, которая определена как новаторство. Творческая деятельность осмысливается как принципиальная универсалия культуры.

Ключевые слова: творческая деятельность, историческое творчество, техническое творчество, научное творчество, культурно-аксиологическая ориентация личности.

Chumachenko Olena

Structural-functional analysis of the concept “Creative activity”

Summary. In this article we consider the features of scientific, historical and technical creativity. The result of creative perception of the surrounding world is the level of development of the society. Life principle evidence in favour of the choice of standard actions by person to meet most of his needs, which is necessary to save time and intellectual-spiritual forces to search for the new (ideas, programmes of activity, new items, etc.).

Standard activity is manifested in various forms: reflex, action by a predetermined pattern or in accordance with defined standards. It is important that imitation is manifested in the education, training, and it is the basis of standard activities, including customs and traditions that are prevalent in national cultures. So, the primary importance for human development as such and humanity as the whole is acquired by creative activity. Creativity is inherent in any human activity. The ability to make consciously its own history describes the historical creativity - the most important kind of creative activity. There is also technical, scientific and artistic creativity.

Technical creativity is aimed at improving existing or creating new means of implementing any purpose and is an important condition of technical progress, in turn, it is an important component of flourishing of the society. Scientific work cannot happen without constant creative comprehension of the existing theories. The discovery of new laws, development of original ideas, experiments require maximum concentration on the problem, the ability to evaluate it unconventionally and decide in relationship with other scientific problems. Important aspect of scientific creativity is self-responsibility.

Scientific creativity performs activity which is aimed at the production of new knowledge, which contributes to appearance of new technologies which are introduced into production. Scientific creativity requires a corresponding cultural-axiological orientation of the personality and special means of perception of activities which are inherent to it. A special kind of human creative activity is artistic creativity, which is impossible without imaginative, associative thinking, although such thinking along with the conceptual defined extent that is inherent to every person, but in people who have artistic ability, it prevails. The main component of creative activity is the ability to create own life that means to develop own talents, realize own capabilities.

Key words: creative activity, historical creativity, technical creativity, scientific creativity, cultural-axiological orientation of the personality.